

05.03.2015

«Man har alltid noen å sitte med slik at ingen føler seg utenfor».

Foto: Colourbox

Evalueringsrapport VIP-makkerskap

- Et skolestartstiltak for bedre læringsmiljø

Innhold

«Man har alltid noen å sitte med slik at ingen føler seg utenfor».	0
1. Innledning	2
1.1 Pilotskolen	2
1.2 Prosjektgruppa	3
2.Om VIP-makkerskap	3
2.1 Bakgrunn og behov	5
2.1.1 Netverk og VIP	6
2.1.2 Rosenvildes bakgrunn for deltakelse	6
2.3 Implementering på skolen	7
3. Evaluering.....	7
3.1 Metode.....	8
3.1.1 Klasseromsobservasjon, dialog underveis og dialogkafé.	8
3.1.2 Sluttevaluering	8
3.2 Resultater elevevaluering	9
3.2.1 Et tiltak for flertallet	10
3.2.2 Positiv effekt på fravær.....	11
3.2.3 Er elevene tilfredse med VIP-makkerskap?	12
3.3 Resultater av lærerevalueringer	13
3.3.1 Tilbakemeldinger gjennom dialogkafé.....	14
3.3.2 Betydning for læringsmiljø og fravær.....	16
3.3.3 Innspill til forbedringer fra lærerne.....	17
3.4 Kritiske refleksjoner.....	17
4. Avslutning.....	18

1. Innledning

Skoleprogrammet VIP (Veiledning og Informasjon om Psykisk helse i skolen) er et tiltak som retter seg mot Vg1-elever i videregående skole. Hovedmålet med programmet er å gjøre elever bedre rustet til å ta vare på egen psykisk helse og bli oppmerksomme på hvor man kan søke hjelp. Dette gjøres gjennom opplæring av skolens ansatte, samt gjennom samarbeid mellom skole og lokal psykisk helsetjeneste. Programmet finansieres av Helsedirektoratet men eies av Vestre Viken.

Etter 15 års arbeid med videregående skole har VIP-programmet kjent på behovet for et mer konkret verktøy som i praksis viser det VIP står for. Dette måtte være noe som skolene selv kunne kjenne de hadde bruk for. Makkerskap, som en del av prosjekt Netwerk i Danmark, så ut til å kunne passe som en ønsket utvidelse. Netwerk delte sine erfaringer på VIP-konferansen "Tilhørighet og fellesskap" 14. mai 2014 på Sandvika videregående skole. VIP-programmet ønsket på bakgrunn av dette å gjennomføre et pilotprosjekt for å implementere det danske utgangspunktet til en norsk skolevirkelighet.

1.1 Pilotskolen

Våren 2014 gikk derfor VIP-programmet inn i et samarbeid med en pilotskole, Rosenvilde videregående skole i Bærum, som deltok på konferansen. Skolen har ca. 740 elever fordelt på utdanningsprogrammene studiespesialiserende med formgiving, helse- og oppvekstfagfag, restaurant- og matfag, medier- og kommunikasjonsfag og allmennfaglige påbyggingsklasser.

Pilotprosjektet ble gjennomført i 12 Vg1-klasser, en Vg3-påbygningsklasse og en Vg2-klasse¹. Prosjektet gikk over 3x3 uker og startet første skoledag 18. august.

¹ De to sistnevnte klassene har ikke blitt en del av evalueringen.

1.2 Prosjektgruppa

Prosjektgruppa har bestått av Espen Hansen, Mia Iversen og Jorid Bakken Steigum fra Skoleprogrammet VIP, samt helsesøster Lise Ramfjord og rådgiver Tove Handeland fra Rosenvilde videregående skole. Prosjektgruppa har hatt seks møter både før, underveis og etter gjennomføring. Skoleprogrammet VIP har stått for opplæring av overnevnte samt forslag til materiell. Det er helsesøster og rådgiver som har stått for opplæring av lærere og vært koordinatorene for gjennomføringen ved skolen.

I denne rapporten, som henvender seg til tilskuddsgivere, skoleiere, skoleledere og andre interesserte, vil vi redegjøre for prosjektets målsetting innhold og evalueringsresultater. Vi gjør oppmerksom på at denne rapporten er ikke en manual for gjennomføring av VIP-makkerskap. Vi oppfordrer til å ta kontakt med Skoleprogrammet VIP for mer informasjon.

2.Om VIP-makkerskap

Skolestart er et viktig springbrett for elevenes videre læringsmiljø. Her dannes nye vennskap, men noen faller også utenfor. VIP-makkerskap, som et ledd i psykososialt arbeid ved skolestart, søker å knytte sammen det viktige arbeidet i VIP-programmet med et praktisk verktøy som gagnar læringsmiljøet. Klassen blir delt inn i makkerskap (to personer) fra første skoledag. Disse makkerskapene tilhører igjen en makkergruppe. Makkerskapene og makkergruppene er utgangspunktet for faglig og sosialpedagogisk arbeid i klassen. VIP-makkerskap går over 3x3 uker der elevene bytter makkere underveis. Makkere skal ha oppgaver i forhold til hverandre, som å gi beskjed hvis de er syke, hilse på hverandre og jobbe sammen i timene. I tillegg får lærere utdelt et knippe oppgaver de kan bruke til å bygge et godt klassemiljø og gode makkerskap- og grupper. Det er viktig å understreke at VIP-makkerskap handler om å være en god kollega. Det er et tiltak som forbereder en på arbeidslivet, ikke et påtvunget vennsapsprosjekt. Selv om VIP-makkerskap ikke er revolusjonerende i sin form eller vanskelig å innføre på skolen, krever det likevel en del forarbeid for at det skal fungere.

Hovedmålsettingen med VIP-makkerskap er å skape inkluderende klasserom der færre elever skal oppleve at de faller utenfor. Dette er formulert ned i fem målsettinger.

VIP-makkerskap skal bidra til:

- en mykere overgang fra ungdomsskole til videregående skole.
- at elevene skal bli kjent med flere i klassen.
- et tettere og tryggere klassemiljø tidlig.
- å øke elevers sosiale kompetanse.
- å skape gode arbeidsrelasjoner som øker læringstrykket.

Med sosial kompetanse mener vi at elevene har: «kunnskap, ferdigheter og holdninger som gjør det mulig å etablere og vedlikeholde gode relasjoner».² Metodikken i VIP-makkerskap samsvarer med det skoleforsker mener har effekt på læringsmiljøet i klassen. Olsen og Traavik trekker fram forskning som viser en klar sammenheng mellom god klasseledelse og godt læringsmiljø. De sier også at sosial kompetanse fremmer læring. De viser videre til Strattons læringspyramide som trekker fram relasjoner, struktur, regler og klare rammer som eksempler på god klasseledelse³. Dette er helt i tråd med VIP-makkerskap, slik vi ser det. Skoleforsker Terje Ogden påpeker at «forskning støtter antakelsen om at arbeidet med å utforme og implementere regler og rutiner i klassen har en betydelig effekt på elevenes atferd og læring»⁴. Slik vi ser det er det nettopp rutiner og regler som er grunnpilaren i VIP-makkerskap. Tidligere nevnte oppgaver handler nettopp om å arbeide sammen om gode rutiner og regler. Ogden påpeker også at det sosiale mønsteret i en klasse legges fra første dag. Han viser videre til hvordan forskning sier at en planlagt og organisert skolestart som har mer enn et faglig fokus, er av betydning.⁵

² Ogden (2009:207). *Sosial kompetanse og problematferd i skolen*.

³ *Resiliens i skolen* (2010:134).

⁴ *Sosial kompetanse og problematferd i skolen* (2009:131).

⁵ *Sosial kompetanse og problematferd i skolen* (2009:133).

VIP-makkerskap er et tiltak for å skape et mer inkluderende klassemiljø. Landets første mobbeombud og tidligere skoleleder Bodil Jenssen Houg (Buskerud), er tydelig på hva som fungerer når det kommer til å ta tak i ekskluderende og trakasserende atferd i klasserommet. Hun sier at forebygging er viktig, og her trekker hun fram tydelig klasseledelse som avgjørende. Man må ha struktur på hvordan man starter timer, lager overganger og ikke minst, hvordan man skaper en vi-kultur i klasserommet.⁶ VIP-makkerskap bygger på denne tydelige klasseledelsen.

2.1 Bakgrunn og behov

Vi ser at utenforskap og ensomhetsproblematikk er en utfordring i skolen. Samtidig forteller mange skoler at skolestart er en sårbar tid for Vg1-elevne. Mønstre og klikker setter seg fort, og elevene bruker uhensiktsmessig mye tid på usikkerhet rundt sosialisering i stedet for å fokusere på viktig informasjon rundt skolestart. Mange skoler har egne skolestartprogrammer, men det kan likevel være vanskelig å unngå akkurat dette med grupperinger og utenforskap. Rådgiver og helsesøster i prosjektgruppa kunne fortelle at de hvert år opplever at enkeltelever kommer til dem allerede etter en uke fordi de føler seg utenfor. De ønsker å bytte klasse, skole eller å slutte helt. Noen finner de tiltak for, andre slutter; men tendensen er klar allerede tidlig i skoleåret.

For VIP-programmet ble makkerskap også et svar på en del av utfordringene skolene rapporterer om knyttet til skolemiljø, som igjen har en særskilt effekt på elevenes psykiske helse. VIP-programmet har påvist effekt på relasjonene elevene imellom⁷. Av ulike årsaker gjennomfører nå flere skoler programmet etter jul, og effekten dette kan ha på det psykososiale miljøet vil ikke gjøre seg gjeldende det første halvåret. VIP-makkerskap kan være en enklere og lettere gjennomførbar måte å arbeide med klassemiljø på ved skolestart. Tiltaket kan også bli en bro til senere VIP-arbeid og kan på en praktisk måte underbygge temaene som snakkes om i VIP-gjennomføringen.

⁶ "Mobbing kan skade den psykiske helsa" (2014). Vipweb.no:
http://www.vestreviken.no/aktuelt/_nyheter/_Sider/Mobbing-og-psykisk-helse.aspx

⁷ Bror Just Andersen (2010) «Undervisningsprogram i videregående skoler om psykiske plager: Effekter på elevers hjelpsøking og psykiske helse».

2.1.1 Netwerk og VIP

I januar 2012 ble VIP-programmet kontaktet av Mary Fonden i Danmark som, i samarbeid med organisasjonen Ventilen, var i gang med å utvikle prosjektet Netwerk⁸. Målet med Netwerk er å forebygge ensomhet blant unge i den danske videregående skolen. VIP-programmet ble kontaktet med et håp om utveksling av kunnskap og erfaringer tiltakene imellom. I perioden 2012 – 2014 har VIP og Netwerk møttes flere ganger, også med deltagelse fra forskerne Mathias Losgaard og Bror Just Andersen som har forsket underveis i utviklingen av Netwerk og VIP-programmet.

Netwerk blir inneværende skoleår brukt på 32 gymnasskoler over hele Danmark. VIP-programmet har klarert med Netwerk at de kan bruke den delen av prosjektet de ikke har egenutviklet, nemlig makkerskap.

2.1.2 Rosenvildes bakgrunn for deltakelse

Tverrfaglig team ved skolen så behovet for og ønsket å ha fokus på forebygging av ensomhet og utenforskap ved oppstart av skoleåret 2014/ 2015. I tillegg uttrykte skolens lærere behov for mer kunnskap om psykisk helse og forebyggende tiltak, spesielt konkrete verktøy. Ved deltakelse på VIP-konferansen i mai 2014 ble helsesøster og rådgiver svært inspirert av Netwerks arbeid knyttet til forebygging av ensomhet samt Terje Ogdens innlegg om psykisk helsearbeid i skolen.

Tall fra Ungdata-undersøkelsen⁹ i 2014 for Bærum kommunes videregående skoler, var med på å forsterke behovet for gjennomføring av VIP-makkerskap. Her framkom blant annet at opp mot 30 % av elevene svarer at de er plaget av ensomhet. 25 % svarer de har følt seg ulykkelige, triste eller deprimerte den siste uken. Vanskene øker utover i videregående og jenter rapporterer om mer ensomhet og psykiske vansker enn gutter.

⁸ www.projektnetwerk.dk

⁹ NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring).

Rektor ved skolen, Terje Bentsen beskriver VIP-makkerskap som et bidrag til at elevene tar et kollektivt ansvar for læringsmiljøet, det faglige og blir en god kollega. Dette stimulerer til en «vi –kultur», samt gjør elevene i stand til å møte arbeidslivet som sosialt kompetente mennesker.

Rosenvilde mener også, slik Ogden påpekte på nevnte konferanse, at tiltaket kan bidra til å forebygge psykiske vansker. God psykisk helse er en svært viktig læreforutsetning og er med på å hindre frafall. Tall fra Oppfølgingstjenesten (OT) i Asker og Bærum 2012/13 sier at 42 % av elevene oppgir psykiske vansker som hyppigste årsak til avbrutt skoleløp.

2.3 Implementering på skolen

Skolens elevtjeneste ble introdusert for makkerskap etter at ledelsen hadde gitt klarsignal. På planleggingsdagene to dager før skolestart fikk alle lærere informasjon og opplæring i VIP-makkerskap fra rådgiver og helsesøster. De knyttet dette opp til blant annet Ungdataundersøkelsen og Ogden. Lærerne fikk utdelt materiell (manual) til lærere og elever. Innføringen hadde god støtte i skoleledelsen, noe som prosjektgruppa ser på som helt avgjørende for å innføre et slikt prosjekt. I tillegg rapporterte lærerne at prosjektet var enkelt å gjennomføre som en integrert del av undervisningen, noe som ble vektlagt i opplæringen.

3. Evaluering

Pilotprosjektet utgangspunkt, danske Netverk, gjennomførte en evaluering av makkerskap i 2013. Her svarte 260 elever anonymt på utdelt spørreskjema. I den danske evalueringen sier 83 % av elevene at makkerskap har gjort det tryggere/lettere for dem å begynne på videregående. 90 % anbefaler makkerskap videre og 82 % mener at makkerskapsgruppene har hatt en positiv betydning for samholdet i klassen.

3.1 Metode

Pilotprosjektet i Norge ble evaluert gjennom spørreskjema for elever og lærere, samt evalueringsmøte med lærere der konkrete spørsmål og oppgaver ble gitt til diskusjon i grupper. Evalueringene ble gjennomført i oktober, en uke etter avsluttet makkerskap. Vi har valgt å kun fokusere på gjennomføring i Vg1-klassene, da dette er VIP-programmets og makkerskaps hovedmålgruppe. Resultatene fra andre klasser er dermed ikke registrert. Vi har likevel valgt å la de to kontaktlærerne i klassene delta i lærerevalueringen, da vi hadde adskillig færre respondenter i denne gruppa.

Prosjektgruppa har fått bistand fra kvalitetskonsulent Bror Just Andersen og spesialbibliotekar Ingunn Skiaker i bearbeidelsen av evalueringer fra elever. Nedenfor følger en redegjørelse for hvilke metoder vi har brukt for å følge opp pilotprosjektet og for å måle sluttresultatet.

3.1.1 Klasseromsobservasjon, dialog underveis og dialogkafé.

Jorid Steigum og Espen Hansen fra VIP deltok som observatører i to klasser ved første og andre skoledag. Videre ble det gjennomført et møte med kontaktlærerne i forkant av første makkerbytte (etter tre uker). Basert på observasjonen ble det gjort endringer i materiellet som ble presentert og diskutert på møtet med lærerne. Etter ni uker, når siste makkerperiode var avsluttet, ble lærerne invitert til et lunsjmøte med prosjektgruppa. Her ble de aktivt deltagende i en evalueringmetode kalt dialogkafé. Dialogkafé inspirerer til faglige samtaler i grupper plassert rundt kafébord. Målet er å få fram dialog ved å bygge videre på hverandres synspunkter(. Lærerne diskuterte fire valgte problemstillinger som prosjektgruppa hadde foreslått og skrev ned sine synspunkter. Gruppene rullerte og bygde videre på hverandres utsagn. Hvert kafébord ble ledet av en fra prosjektgruppa. Etter 30 minutter oppsummerte lærerne de tre viktigste punktene innen hver problemstilling.

3.1.2 Sluttevaluering

Vi brukte de samlede erfaringene fra observasjon, dialog med lærere og diskusjoner i prosjektgruppa til å utarbeide evalueringsskjemaer for elever og lærere. Som utgangspunkt brukte vi VIP-programmets samt Netwerks elevevalueringer. Lærerne fikk sju

avkryssnings spørsmål med mulighet til å kommentere på alle spørsmål. I tillegg fikk de et åpent spørsmål til slutt. Elevenes evaluering bestod av ni avkryssnings spørsmål, hvorav to spørsmål ga mulighet for kommentarer. Elevene fikk også to åpne spørsmål.

Lærerne fikk svare individuelt og anonymt på evalueringsskjemaet i etterkant av Kafémodellen. Tallene og svarene ble sammenstilt og omgjort til diagrammer. Elevene fikk svare individuelt og anonymt på elevevalueringen. Kontaktlærer delte ut evalueringene en uke etter fullført VIP-makkerskap.

3.2 Resultater elevevaluering

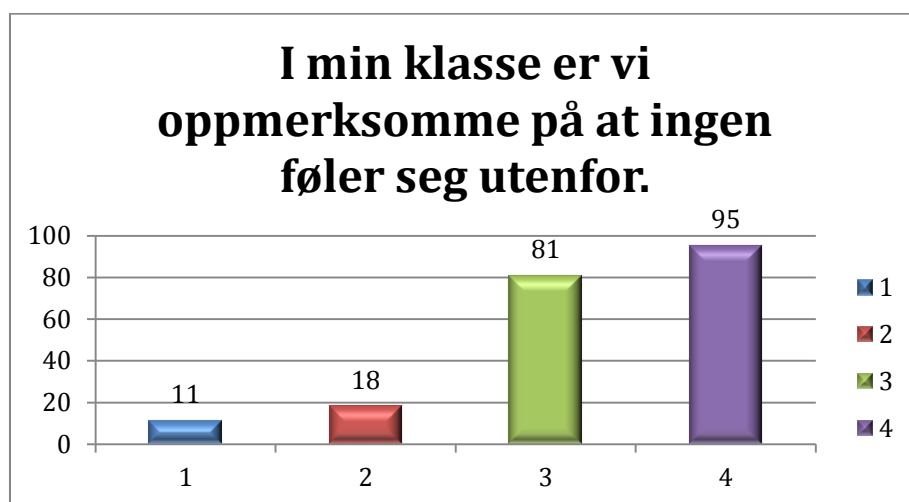
Vi mottok utfylte evalueringsskjemaer fra 11 Vg1-klasser¹⁰ og en Vg3-påbyggsklasse. Som nevnt har vi utelatt denne. Totalt 206 elever har svart på evalueringen. Diagrammene nedenfor viser til antall og ikke prosent, vi har derimot regnet disse tallene om til prosent i omtalen av diagrammene.

Utgangsspørsmålene våre handlet om det sosiale miljøet i klassen som helhet. Her rapporterer om lag 95 % av elevene at det sosiale miljøet i klassen er godt eller meget godt. I tillegg sier omtrent 85 % at de er enige eller delvis enige i påstanden "I min klasse er vi oppmerksomme på at ingen føler seg utenfor". Om makkerskap har hatt en effekt på det sosiale miljøet spør vi ikke direkte om, men det er nærliggende å anta at det har hatt noe effekt basert på andre svar og tilbakemeldinger.

Figur 1 1: Meget dårlig 2: Dårlig 3: Godt 4: Meget godt

¹⁰ En Vg1-klasse leverte ikke.

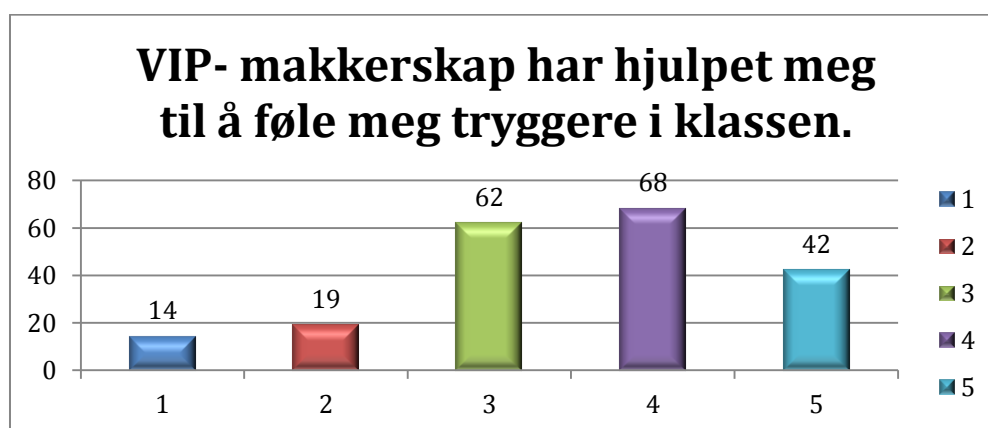

Figur2 1: Helt uenig 2: Uenig 3: Delvis enig 4: Helt enig

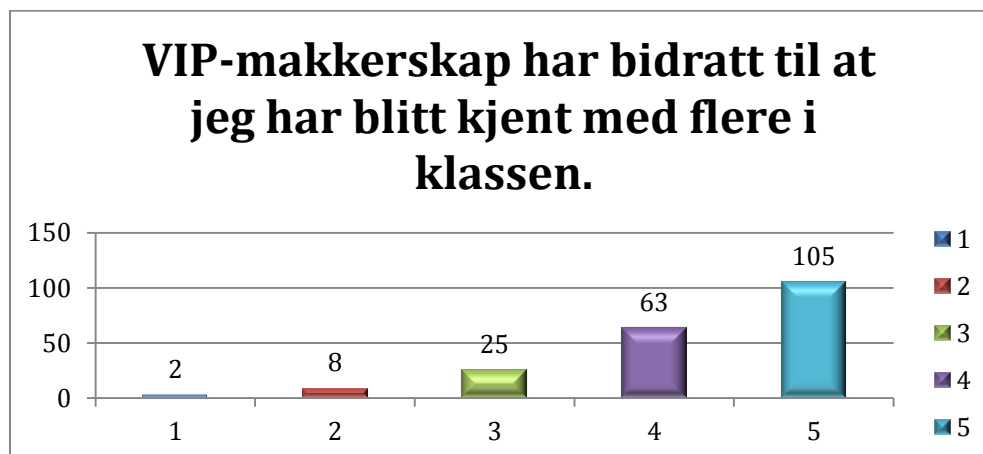
3.2.1 Et tiltak for flertallet

Det var gledelig å se at så mange mente VIP-makkerskap hadde ført til økt trygghet i klassen, samt at de ble kjent med flere. 30 % av elevene var delvis enig i dette, mens så mye som 54% av elevene mente at de var tryggere i stor eller meget stor grad.

Slik vi ser det er VIP-makkerskap et tiltak for godt læringsmiljø spesielt for de som faller utenfor. Vi forventet dermed at flere av de som tross alt hadde et stort nettverk og trivdes på skolen ikke ville rapportere om noe særlig utbytte av makkerskapsprosjektet. Det er derimot tydelig at elevene selv ser effekten og at de har et personlig utbytte. Dette sier kanskje igjen noe om at flertallet av Vg1-elevne i utgangspunktet kjenner på utrygghet i denne perioden og at VIP-makkerskap dermed er et tryggende tiltak for mange.

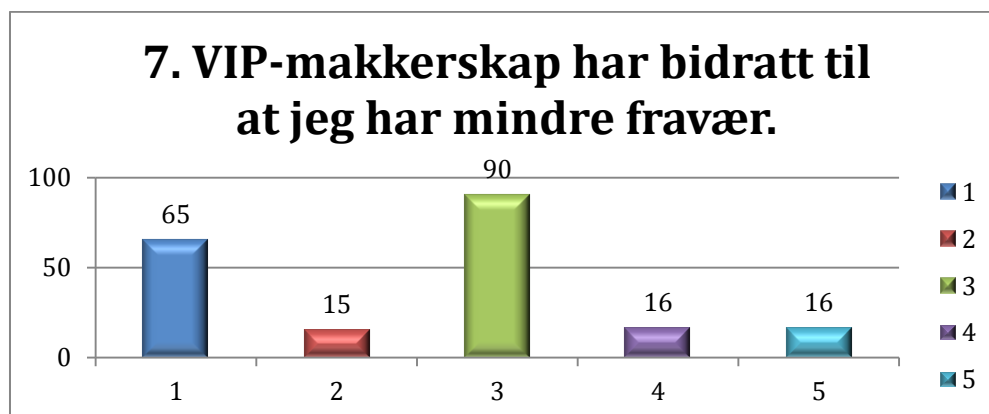
Figur 3 1: Ikke i det hele tatt 2: I liten grad 3: Delvis 4: I stor grad 5: I svært stor grad

Figur 4 1: Helt uenig 2: Delvis enig 3: Verken/eller 4: Delvis enig 5: Helt enig

3.2.2 Positiv effekt på fravær

VIP-makkerskap oppfordrer til enkel oppfølging på hverandres fravær. Vi var spente på om dette i noen grad kunne påvirke elevenes fravær. Relativt få rapporterte at makkerskapsprosjektet har hatt effekt på fraværet. Det er kanskje ikke så overraskende. Vi så derimot for oss at det kunne ha en effekt på de elevene som lett føler seg glemt og som kanskje trenger det lille puffet for å komme seg på skolen. Vi synes det er interessant at 32 elever sier seg enig eller delvis enig i at fraværet har blitt påvirket positivt. Det utgjør i gjennomsnitt mellom 2-3 elever i hver klasse, noe som ikke er ubetydelig. Hvis VIP-makkerskap kan bidra til å få ned fraværet hos 2-3 elever i hver klasse har det en merkbar effekt, særlig hvis dette er elever som i utgangspunktet sliter med å komme seg på skolen, står i fare for stryk eller frafall.

Figur 5 1: Helt uenig 2: Delvis uenig 3: Verken/eller 4: Delvis enig 5: Helt enig

3.2.3 Er elevene tilfredse med VIP-makkerskap?

Vårt avsluttende spørsmål lyder: «Vil du anbefale at neste års Vg1-elever gjennomfører VIP-makkerskap?» Her sier 95 % av elevene ja. På tilbakemeldingene sier veldig mange av elevene at dette gjør at det er lettere å bli bedre kjent med folk i starten av året. I tillegg begrunner flere hvorfor de ville anbefalt makkerskap slik:

Fordi det gjør alle bedre kjent med hverandre.

Det hjelper på miljøet i klassen, både sosialt og læremiljøet.

Blir tvunget til å være sosial og utfordrer seg selv.

Fordi det er bra.

Det er gøy og du får nye venner.

Betryggende.

Du blir kjent med alle.

Fordi det funker.

Fordi det er smart.

Fordi det skaper stor trygghet og man minsker ubehageligheten av å være utenfor i stor grad.

Det er mye lettere å føle seg trygg for at du alltid har noen du kan være sammen med.

Det gjør at alle har noen å sitte med slik at ingen føler seg utenfor.

Vi har også fått noen få kommentarer som heller mot det negative. Enkelte kommenterer at makkerskap fungerer greit i starten men at man etter hvert bør få velge selv. En og annen synes opplegget er teit, dritkjipt eller at det ikke hjelper. Noen få liker ikke å bli tvunget til å sitte sammen med en de kanskje ikke kommer overens med. Dette er likevel såpass få sammenliknet med det overveldende antallet av positive kommentarer at vi ikke opplever dette som særlig representativt. Det er jo også ganske naturlig at elever som har det bra, har stort sosialt nettverk og dermed ikke ser nødvendigheten for sin egen del, vil kunne være mer negative.

Når vi spør om de vil trekke fram noe som var ekstra positivt med VIP-makkerskapet skriver flere at det er positivt å si ifra ved fravær, men her er også de fleste opptatt av å trekke fram at man blir bedre kjent med flere i klassen. I tillegg skriver noen:

At du har en å stole på.

At man kan hjelpe hverandre å bli bedre i noe.

Man lærer å arbeide med forskjellige mennesker og tilpasse seg hverandre.

Jeg tror det hjelper mye for de som er sjenerte som synes det er vanskelig å bli kjent med nye mennesker.

Man får hjelp.

Man trenger ikke bekymre seg.

Man har alltid noen som passer på seg.

Nesten 58% av elevene sier de kunne tenke seg at makkerskapet fortsatte utover de 9 ukene som prosjektet pågikk. En elev skriver avslutningsvis: «Jeg vil ikke at vi skal slutte med makkerpar! Gruer meg allerede med på tanke på å ikke vite hvem jeg skal sitte med, og om jeg får sjansen til å bli kjent med flere eller ikke». Vi kan på bakgrunn av dette konkludere med at et godt flertall av elevene er tilfredse med makkerskapsprosjektet, og flere ønsker også en lenger makkerskapsperiode.

3.2.4 Et godt klassemiljø påvirker motivasjon for læring

Elevene er tydelige på at klassemiljøet har en effekt for deres motivasjon for å lære. Når vi ser at elevene rapporterer at VIP-makkerskapet har påvirket deres følelse av trygghet, at de har blitt kjent med flere samt rapportering om godt klassemiljø, kan dette framstå som et argument for hvorfor makkerskap er et viktig faglig tiltak. Slik vi ser det kan man dermed argumentere for å bruke av fagtimer til å få gjennomført VIP-makkerskap.

Figur 6 1: Ikke tatt 2: liten grad 3: Delvis 4: Stor grad 5: Svært stor grad

3.3 Resultater av lærerevalueringer

Vi mottok totalt 20 besvarelser fra lærere. 17 av disse var kontaktlærere, der en var lærer på allmennfaglig påbygning og en på Vg2¹¹. I tillegg til svar på ulike spørsmål, ønsket vi konkrete tilbakemeldinger på mulige forbedringer.

3.3.1 Tilbakemeldinger gjennom dialogkafé

Våre fire spørsmål fra dialogkaféen fikk følgende tre tilbakemeldinger som alle lærerne var enige i:

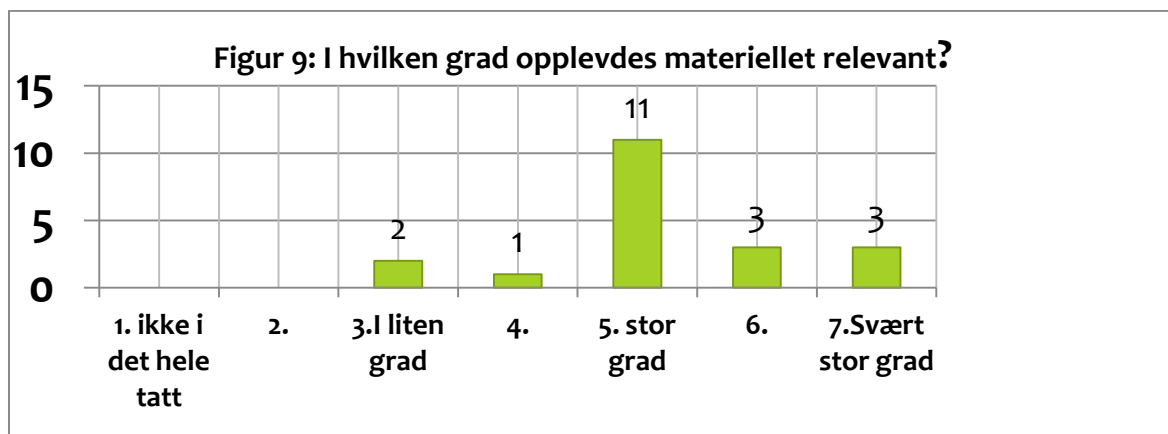
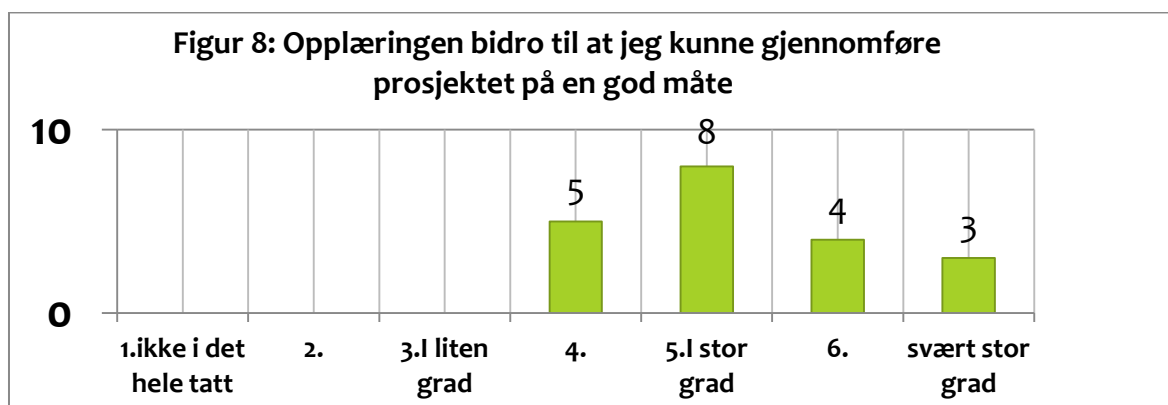
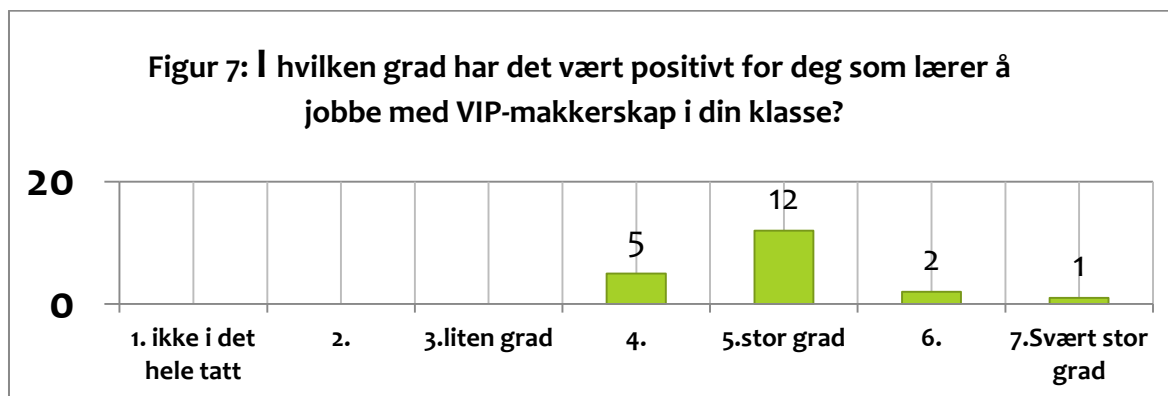
1. **Hvis jeg skulle oppsummert min erfaring med VIP-makkerskap i en beskrivende setning, hadde den blitt slik:** a) Elevene gir uttrykk for en større trygghet (sosialt). b) Skaper forutsigbarhet for elevene. c) Skaper struktur i klassen og/men må prioriteres, jobbes mer systematisk inn.

2. **På hvilken måte har VIP-makkerskap påvirket jobben du gjør som lærer?**
(Faglig/pedagogisk): a) En forutsigbarhet i undervisningen – lettere å planlegge arbeid i grupper. b) Mer effektivt i gang med arbeidet. c) ansvarliggjøring av elevene (det viktigste).

3. **Hva er de tre viktigste faktorene som skal til for at VIP-makkerskap skal fungere optimalt?** a) Lærerstyrt. b) Mer fleksibilitet. c) Bruk av Elevmedvirkningstimer ved makkerbytte. Ikke tid fra undervisning.

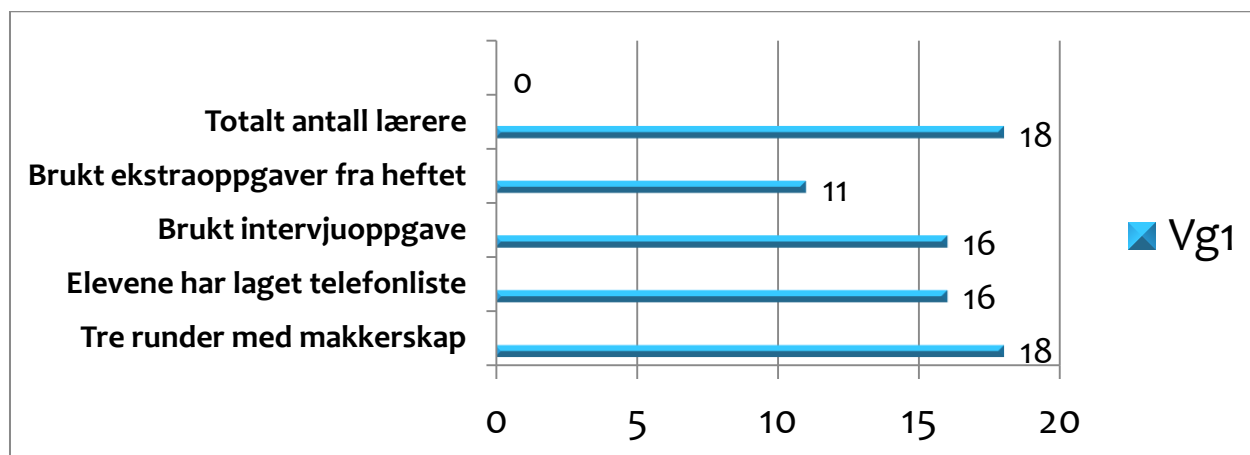
4. **Skriv ned utsagn dere har hørt fra elever om makkerskap:** a) "Kan ikke du (lærer) sette oss i grupper igjen nå?". b) "Veldig greit de ikke får velge selv for da vil det være noen som ikke blir valgt". c) Skal vi bytte nå? Når skal vi bytte?"

¹¹ Disse to lærernes besvarelser er ikke med i oversikten over gjennomførte elementer (Figur 11).

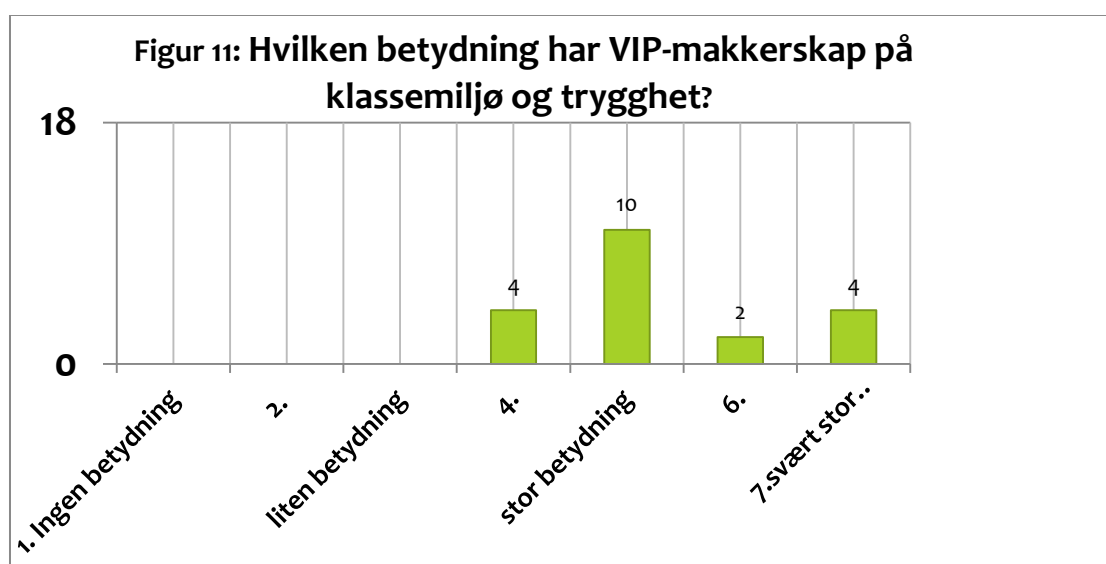
VIP-makkerskap er manualbasert. Vi ville derfor vite hvor mye av manualen lærerne faktisk brukte. Svarene viser at lærerne i stor grad er tro mot denne. Samtlige lærere har svart at de har inndelt elevene i makkerskap fra første skoledag, noe som er avgjørende for effekten, slik vi ser det.

Figur 10: I hvilken grad har lærerne gjennomført tiltakets ulike elementer?

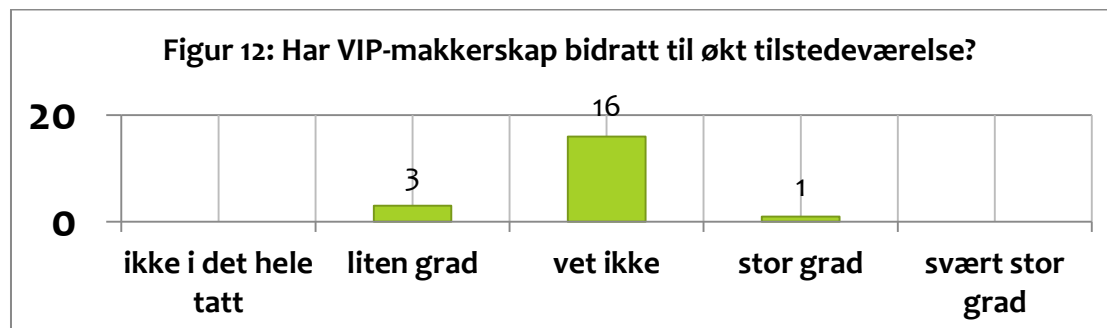

3.3.2 Betydning for læringsmiljø og fravær

Våre respondenter bekrefter tiltakets målsetting om bedre læringsmiljø på klassenivå og trygghet hos den enkelte elev. Blant kommentarer til klassemiljø og trygghet sier en lærer: "Makkerskap har svært stor betydning for enkeltelever". Lærerne opplever også at elevene gir uttrykk for en større trygghet sosialt ved å delta i VIP-makkerskap. En elev har sagt følgende til sin lærer: "Veldig greit vi ikke får velge selv for da vil det være noen som ikke blir valgt".

Lærerne er usikre på om tiltaket har hatt effekt på fraværet. Samtlige lærere ønsker derimot at tiltaket skal fortsette til neste års Vg1 elever. Flere ønsker makkerskap også i andre klasse og i påbyggsklasser.

3.3.3 Innspill til forbedringer fra lærerne

Lærerne hadde mange innspill på at de ønsket mer tid ved makkerbyttende hver tredje uke til å arbeide med oppgaver og snakke om makkerskap generelt. Slik kunne de fokusere mer på verdien og tanken bak prosjektet, noe de trakk fram som viktig. Flere ønsket flere bli-kjent-oppgaver, også ved makkerbytte. Noen få lærere ville ha kortere tid med makkerskap enn ni uker. Lærerne trekker også frem at det er viktig at VIP-makkerskap gjennomføres i alle fag. Lærere gir uttrykk for at de liker å arbeide med VIP-makkerskap. Det bidrar til godt læringsmiljø for elevene på flere nivåer. Det er forutsigbart, bidrar til struktur og gir en god ramme i undervisningen.

3. 4 Kritiske refleksjoner

Vi anser våre evalueringer for å være relevante med mange spørsmål som belyser våre målsettinger. Likevel ser vi i ettertid at vi kunne hatt utbytte av enkelte tilleggsspørsmål. Elever og lærere kunne blitt spurt direkte om de tror VIP-makkerskap kan ha påvirket det sosiale miljøet i klassen på gruppenivå. I tillegg kunne lærerne ha fått spørsmål om makkerskapets varighet slik elevene fikk. Både lærere og elever kunne blitt spurt direkte om de var fornøyde med prosjektet. Vi ser også at lærematerialet (20 svar) er lite. I tillegg har vi et ønske om spørsmål knyttet til ensomhet ved framtidige evalueringer. VIP-programmet vil ta med seg disse erfaringene og kvalitetssikre framtidige evalueringsskjemaer. De ønsker

også å samle inn flere skjemaer og slik få evalueringresultater med høyere validitet, samt undersøke muligheten for å forske i referanseklasser/skoler til sammenlikning.

4. Avslutning

Pilotprosjektet har gitt prosjektgruppa noen avgjørende erfaringer. Vi tror det er hensiktsmessig at skolene selv finner makkerskapskoordinatorer som kan stå for intern opplæring, slik det ble gjort på Rosenvilde. Dette hadde vi meget god erfaring med, og det er av prosjektgruppas oppfatning at dette er essensielt for en vellykket implementering.

Vi konkluderer med at pilotprosjektet har vært vellykket. Både elever og lærere opplever at VIP-makkerskap gjør elevene tryggere. Dermed må vi kunne si at makkerskapsprosjektet bidrar til en mykere overgang fra ungdomsskole til videregående skole ved å skape et trygt klassemiljø tidlig. Dette er i tråd med våre mål. Slik målformuleringene våre også lyder, rapporterer svært mange elever at de har blitt kjent med flere. Våre siste målformuleringer som handler om sosial kompetanse samt å skape gode arbeidsrelasjoner som øker læringstrykket, er noe vanskeligere å måle i en begrenset evaluering som denne. Vi tror likevel at VIP-makkerskap vil være en god øvelse i akkurat dette. Elevene rapporterer om godt sosialt miljø i klassen med liten grad av utenforskap. Ifølge nevnte skoleforskere på feltet har dette innvirkning på læring. Vår erfaring er at VIP-makkerskap styrker lærerens rolle som leder i tillegg til å bidra med en antiekskluderende struktur i tråd med Mobbeombudet i Buskeruds anbefalinger. Vi opplever at tilbakemeldingene på prosjektet bekrefter dette. Et noe uventet og spennende funn var egenrapportering fra elevene på at VIP-makkerskap hadde positivt innvirkning på fraværet hos 32 av 206 elever. Vi vet at det er en sammenheng mellom høyt fravær og det å droppe ut av skolen. Hvis disse tallene er representative kan VIP-makkerskap være et av flere tiltak som kan ha effekt på frafallet i videregående skole. Vi er spente på framtidige evalueringer på akkurat dette.

Det vellykkede pilotprosjektet har nå blitt startskuddet for en økt satsning på makkerskap i VIP-programmet. Programmet har i samarbeid med Rosenvilde utarbeidet eget revidert materiell og starter våren 2015 opplæring av makkerskapskoordinatører. Dette skal gjøres regionsvis og hele prosjektgruppa vil stå for opplæringen både på Østlandet og i Midt-Norge. I tillegg vil VIP-programmet arrangere ytterligere et opplæringsseminar i Nordland.

Et klasserom på Rosenvilde videregående skole første skoledag. Rommet er gjort klart med navnelapper som viser hvem som er makkere.